

ליקוטים נפלאים פרשת במדבר

"איש ראש לבית אבתיו הוא" (א, ד)

דרכו של עולם, כשעולה אדם לגדולה ונעשה ראש ומנהיג, טיבו נעשה יותר גרוע משהיה לפניו, (כדרך שאנו מוצאים אצל ירבעם בן נבט, שבתחילה היה צדיק והוכיח את שלמה המלך, ואילו משעלה על כסא המלוכה נעשה חוטא ומחטיא את הרבים). לפיכך מעידה כאן התורה, כי "ראש לבית אבתיו הוא" - שכל אחד מהם נשאר כמות שהיה. "הוא" - בצדקו מתחילתו ועד סופו.

"כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני"

(א, יט)

לשם מה ראתה התורה לציין שמניינם של ישראל היה "כאשר צוה ה' את משה", כלום אין אנו יודעים זאת? באר רבי משה פיינשטיין: במדינה מתוקנת יש תועלת בידיעת מניינם המדויק של תושביה. על ידי כך ניתן להעריך את שיעור ומידת הצרכים השונים של התושבים: כמויות המזון הנצרכות להם, וכדומה. כאשר היו ישראל במדבר, אכלו ושתו כאוות נפשם, מן מהשמיים ומים מהבאר, והיו ענני עוטיפים אותם, והיו שפים בכסותם ומגהצים אותם, ואף הקטנים שבהם היה גדל לבושם עמם. ואם כן, לא נזקקו לא למאכל ולמשקה ולא ללבוש, ולא הצרכו להגן עליהם מפני אויביהם. נמצא שלא היתה שום תועלת מעשית בידיעת מניינם המדויק של ישראל במדבר. וזהו שאומר הכתוב: "כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני" - שאלמלא צוה ה' את משה לא היו נצרכים לפקד את מניינם של ישראל. אך לאחר שצוה ה', יש לקיים את ציווי ה' בשלמות ללא ערעור ופקפוק, גם אם לא מוצאים בו טעם וסבה. (לאור הנר)

"אלה הפקודים אשר פקד משה ואהרן וגו'

ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבותם... כל

יוצא צבא בישראל, ויהיו כל הפקודים שש

מאות אלף וגו'" (א, מד-מו)

יש להבין למה חוזר הפסוק ג' פעמים על הפקידה והמניין? וי"ל דהנה הרמב"ן כתב ג' טעמים למה נפקדו בני ישראל עכשיו, (א) שיזכו להזכר בשמם לפני הצדיקים משה ואהרן, כדי שישמחו עליהם עינים לטובה ויבקשו רחמים עליהם. (ב) לדעת מי מהם ראוי לצאת למלחמה. (ג) להודיע חסדי השי"ת, כי בשבעים נפש ירדו למצרים ועתה הם כחול הים לרוב.

שלושת טעמים הללו רמוזים בשלושת פקידות הכתובות כאן.

(א) "אלה הפקודים אשר פקד משה ואהרן" - רמז לטעם א' שיזכרו בשמם לטובה לפני אלו הצדיקים.

(ב) "ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבותם מן עשרים

שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל" - רמז לטעם ב' לדעת מנין יוצאי צבא בישראל.

(ג) "ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף" וגו' - להודיע חסדי השי"ת אשר משבעים נפש נעשו ליותר מששים ריבוא נפש. (כתב סופר)

"ושמרו הלויים... משמרת משכן העדות" (א, ג)

הלויים נפקדו מן חודש, והיו "שומרי משמרת הקודש". וצריך להבין איזו שמירה יכול לשמור תינוק בן חודש ימים? אלא דבר זה בא ללמדנו שהשמירה סביב למשכן לא היתה שמירה חומרית, ולא בכחם הגופני שמרו על המשכן, כי אם בקדושתם ורמתם הרוחנית, ובסגולות אלו בן לוי כבר מיד בצאתו לעולם ניחון בהם ולכן נמנו מן חודש.

טעות היא אלו שסוברים ששמירה על עם ישראל נעשה ע"י כח ושלטון בלבד, אלא רק קדושתם של השומרים האמיתיים "נטורי קרתא" אלו לומדי התורה ומקיימי המצוות הם אלו שמגינים ושומרים עלינו מכל רע "אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר".

"איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני

ישראל, מנגד סביב לאהל מועד יחנו" (ב, ב)

מדוע חוזר הכתוב בסוף הפסוק על תיבת 'יחנו'? ה"הרי בשמים" אומר על כך, כי בעבודת ה' הכלל הוא שככל שאדם מרגיש שהוא יותר רחוק, הוא קרוב יותר, ואילו כאשר אדם מרגיש קרוב לעבודה, והוא חש כי מצבו הרוחני טוב, הוא מוכיח על ריחוקו, כמאמר הכתוב (ירמיה לא, ב): "מרחוק ה' נראה לי".

דברים דומים אמר הרבי מגור ל"חפץ חיים", כאשר נפגשו בכנסיה הגדולה הראשונה. בפגישה זו שאל ה"חפץ חיים" את הרבי אודות הכתוב בפרשת ראה (דברים יג, ה): "אחרי ה' אלוקיכם תלכו".

רש"י מפרש שכל 'אחרי' הוא מופלג ורחוק - הקשה ה"חפץ חיים" - אם כן, מהי כוונת הפסוק "אחרי ה'... תלכו", וכי בהליכה רחוקה עסקינן?

אכן כן - השיב לו האדמו"ר - משום שככל שיהודי מרגיש שהוא רחוק, כך הוא יותר קרוב...

כיוצא בכך ביאר ה"בעל שם טוב" הקדוש את הפסוק בתהלים (קית, יט-כ): "פתחו לי שערי צדק אבוא במ... זה השער לה' צדיקים יבואו בו" - עומד לו יהודי ומבקש להיכנס בשערי השכינה, ואין הוא יודע איפה השער, ומשיבים לו: "זה השער לה'" - עובדה זו, שאתה מרגיש עוד בחוץ ורחוק מעבודת ה', היא גופא השער לה', אשר צדיקים יבואו בו.

זהו שנאמר בפסוק שלפנינו - מסיים ה"הרי בשמים" - "איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל", וכל זמן שיחושו עצמם "מנגד", כלומר: רחוקים מן הקב"ה,

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת במדבר

והדבר צריך ביאור, מדוע התורה מכנה את משא בני קהת 'מלאכה' ומשא בני גרשון ומררי 'עבודה'?

מתרץ רבינו האור החיים הקדוש, שבני קהת שהיו נושאים את הארון לא היתה להם 'עבודה' בזה, כי אמרו חכמים, ש'הארון היה נושא את נושאי', ולא הרגישו כלל כובד בנשיאתה, ולכן התורה מכנה את משא בני קהת 'מלאכה', אבל בני גרשון ומררי שנשא את הקרשים ושאר הדברים, היתה להם עבודת משא טבעית, ולכן כתוב 'עבודה'.

ועוד יש לתרץ, שבני קהת שהיו נושאים את הארון בכתף, היו צריכים לזיהר שיהיו פניהם מסובבים כלפי הארון, מפני כבודו של ארון האלוקים שהרי בני קהת היו 'כנושא אדונו על כתיפו' ולכן התורה מכנה את משא בני קהת 'מלאכה', לרמז בזה, שבנוסף לעצם עבודת המשא, היה להם בזה גם 'מלאכה' בהליכה מיוחדת כשפניהם כלפי הארון.

"לעשות מלאכה באהל מועד" (ד, ג)

אצל בני 'קהת' נאמר מלאכה, ואילו אצל 'בני גרשון' ובני מררי לא נאמר מלאכה אלא לעבוד עבודה, וצריך להבין מה ההבדל? מתרץ ה"משך חכמה" בגלל שבני קהת היו נושאים את המשאות על כתפיהם כמו שנאמר "בכתף ישאו" (ז, ט), והרי זו מלאכה שאסורה בשבת (מלאכת הוצאה), אבל בני גרשון ומררי לא היו נושאים את המשאות על עצמם אלא היו מניחים אותם על גבי עגלות ובקר, וזו אינה נחשבת מלאכה לגבי שבת, אלא איסור "מחמר אחר בהמתו" שאין חייבים עליה אלא מלקות.

לכן נכתב בעבודת בני קהת מלאכה ובעבודת בני גרשון ובני מררי לא נאמרה מלאכה.

"וחיו ולא ימתו" (ד, כ)

נאמר אצל נושאי הארון שבו היו מונחים הלוחות 'וחיו ולא ימתו' בגשתם את קדש הקדשים, ושואל רבינו האור החיים הקדוש, מדוע התורה כפלה את הדבר, 'וחיו ולא ימתו' די לומר 'וחיו' או די לומר 'ולא ימתו'.

ומתרץ שכתובים כאן שני דברים, שבנוסף לכך שאם יזהרו כל אחד לעשות תפקידו כראוי לא ימותו, גם עצם ההתעסקות בארון התורה תביא להם ברכה לחיים, ואריכות ימים.

ובלשון קודשו של רבינו: 'כי בהתעסקם בארון שבו התורה, שהוא מקור החיים, יאריכו ימים'. עד כאן לשון קודשו.

ובפרשת כי תצא כותב רבינו הקדוש במעלת התורה הקדושה, וזה לשון קודשו: 'כל העולם כולו בה נברא, בשבילה נברא, ובה מתקיים, וכל טובה הצפונה לעולם הבא ואוצרות החיים והטוב נקנים בה'.

ובפרשת כי תבוא כותב רבינו, וזה לשונו הקדושה: גם ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה, ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים, במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטוב שבעולם.

זהו האות לכך ש"סביב לאהל מועד יחנו", שהם קרובים עד מאוד לאביהם שבשמים.

"הבכור | נדב ואביהוא" (ג, ב)

בין "הבכור" לבין "נדב" יש מקף לסימן הפסקה, לפי ש"הבכור" אינו מוסב על "נדב", שמת ערירי ללא בנים ולא היה לבכורתו שום ערך ממשי.

"וימת נדב ואביהו לפני ה' בהקריבם אש זרה..."

ובנים לא היו להם" (ג, ד)

למה נאמר "וימת" בלשון יחיד, ולא "וימותו" בלשון רבים? אלא, הלא אמרו חכמינו: "לא מתו נדב ואביהו אלא על שלא היו להם נשים", אם-כן הרי היה כל אחד מהם בבחינת "פלג-גוף", ורק שניהם ביחד היוו גוף שלם, ועל-כן נחשבו שניהם כגוף אחד ויאה להם לשון יחיד.

זה גם מובנם של דברי הכתוב: "ובנים לא היו להם" - מאחר שלא נשאו להם נשים ולא העמידו בנים, יאה לומר על שניהם "וימת" בלשון יחיד...

"פקד את בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל

זכר מבן חדש ומעלה תפקדם" (ג, טו)

אצל בני לוי אמרה התורה לפקדם מבן חודש ומעלה, ואילו אצל בני ישראל רק מגיל עשרים, מאידך גיסא, לא הוכשרו בני לוי לעבודה אלא החל מגיל שלושים שנה - בשונה מישראל שנחשב מגיל עשרים לגדול לכל דבריו.

מסביר בעל ה"שואל ומשיב", שאצל בני לוי שכל חשיבותם היא מחמת ייחוסם לכן אפשר למנותם ולפקדם כבר מגיל חודש, שכן אין זה תלוי ביגיעתו העצמית, לעומת בני"י שחשיבותם היא מחמת עבודתם העצמית, אי אפשר למנותם אלא מגיל בן עשרים. מאידך גיסא, מי שיש לו ייחוס יש עליו יותר תביעה לכן אינו ראוי לעבודה אלא מגיל שלושים שנה. (על התורה)

"נשא את ראש בני קהת... כל הבא לצבא

לעשות מלאכה באהל מועד" (ד, ב-ג)

"נשא את ראש בני גרשון... כל הבא לצבא

לעבוד עבודה באהל מועד" (ד, כב-כג)

בפרשתינו התורה מצווה על משא כלי המקדש והארון על ידי הלויים, בני 'גרשון ומררי' יהיו נושאים בעגלות את הקרשים והאדנים, בני 'קהת' יהיו נושאים בכתף את הארון וכלי המקדש, ואנו מוצאים שינוי לשון בענין זה, שאצל 'משא בני קהת' כתוב בפרשתנו 'נשא את ראש בני קהת, כל הבא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד', ועל 'משא בני גרשון ומררי' כתוב 'נשא את ראש בני גרשון, כל הבא לצבא לעבוד עבודה באהל מועד'.